

МИХАИЛ ШОЛОХОВ
ЖИВАТА СИЛА НА
РЕАЛИЗМА
НОБЕЛОВА РЕЧ

Превод от руски: Георги Ангелов, —

chitanka.info

На това тържествено събрание считам за свой приятен дълг още веднъж да изразя благодарността си към Шведската Кралска Академия, присъдила ми Нобеловата награда.

Вече имах възможността публично да потвърдя, че това предизвиква у мен чувство на удовлетворение не само като международно признание на моите професионални заслуги и особености, присъщи ми като литератор. Гордея се, че тази награда е присъдена на руски, съветски писател. Аз представям тук големия отряд от писатели на моята Родина.

Вече изказах също и удовлетворението си, че тази награда се явява и утвърждаване на жанра на романа. Нерядко в последно време ми се налага да слушам и чета, откровено казано, изненадващи ме изказвания, според които формата на романа се обявява за остаряла, неотговаряща на изискванията на съвременността. А именно романът дава възможност най-пълно да се обхване действителността и да се проектира отношението ни към нея, към парливите ѝ проблеми, отношението на съмишлениците ни.

Романът, така да се каже, най-пълно предразполага към дълбоко познание на обкръжаващия ни огромен живот, а не като опити да се представи своето мъничко „аз“ като център на мирозданието. Този жанр по своята природа представлява най-широко поле за художника-реалист. Множество млади течения в изкуството отхвърлят реализма, опирайки се на това, че той уж е дал своето. Без да се боя от упреци в консервативност, заявявам, че се придържам към противоположни възгледи и съм убеден привърженик на реалистичното изкуство.

Сега често говорят за така наречения литературен авангард, разбирайки под това модните опити най-вече в областта на формата. Според мен, истинският авангард са онези художници, които в произведенията си разкриват ново съдържание, определящо чертите на живота в нашия век. И реализмът като цяло, и реалистичният роман се опират на художествения опит на великите майстори от миналото. Но в своето развитие са придобили съществено нови, дълбоко съвременни черти.

Аз говоря за реализма, носещ в себе си идеята за обновяване на живота, за преобразяването му за благо на човека. Говоря, разбира се, за такъв реализъм, който ние наричаме сега социалистически. Неговото своеобразие е, че той изразява мироглед, който не приема

нито съзерцателността, нито бягството от действителността; който зове за борба за прогреса на човечеството и дава възможност да се постигнат цели, близки на милиони хора, осветява пътя им за борба.

Човечеството не е раздробено на множества от самотници, индивидууми, плуващи като в състояние на безтегловност, подобно космонавти, излезли зад границите на земното притегляне. Ние живеем на земята, подчиняваме се на земните закони, и, както се казва в Евангелието, върху нашия ден господства неговата злоба, грижи и нужди, надеждите му за по-добър утрешен ден. Гигантските слоеве от населението на земята са движени от единни стремежи, живеят с общи интереси, в много по-голяма степен обединяващи ги, отколкото разделящи ги.

Това са хората на труда, онези, които със своите ръце и мозък създават всичко. Аз принадлежа към писателите, които виждат висша чест и висша свобода в нищо не ограничаваната възможност да служат с перото си на трудовия народ.

Оттук произтича всичко. Оттук и изводите за това какво е мястото на съветския писател, мястото на художника в съвременния свят.

Живеем в неспокойни години. Но няма на земята народ, който би искал война. Има сили, които хвърлят цели народи в нейния огън. Може ли да не удря нейната пепел по сърцето на писателя, пепелта на необозримите пожарища от Втората световна война? Може ли честният писател да не се обявява срещу онези, които искат да обрекат човечеството на самоунищожение?

В какво се състои призиванието, какви са задачите на художника, считащ себе си не за подобие на безучастно към човешките страдания божество, възнесено на Олимп, над схватката между противоборстващите сили, а син на своя народ, малка частица от човечеството?

Да говори с читателя честно, да говори на хората истината, която понякога е сурова, но винаги мъжествено да укрепва в човешките сърца вярата в бъдещето, в собствената сила, способна да построи това бъдеще. Да бъде борец за мир в целия свят и да възпитава със словото си такива борци навсякъде, където думите му достигат. Да обединява хората в техния естествен и благороден стремеж към прогрес. Изкуството притежава могъща сила за въздействие върху ума и

сърцето на човека. Мисля, че художник има право да се нарича онзи, който насочва тази сила за създаване на прекрасното в душите на хората, за благо на човечеството.

Моят народ вървя по историческите си пътища, не по отъпкан път. Това бяха пътища на първооткриватели, пионери на живота. Виждах и виждам своята задача като писател чрез всичко, което съм написал и ще напиша, да се поклоня на този народ-труженик, народ-строител, народ-герой, който никого не е нападал, но винаги е успявал с достойнство да отстоява създаденото от него, да отстоява своята свобода и чест, своето право да строи бъдещето си по собствения си избор.

Бих искал книгите ми да помагат на хората да стават по-добри, с по-чиста душа, да пробуждат любов към човека, стремеж активно да се бори за идеалите на хуманизма и прогреса на човечеството. Ако съм успял в някаква степен, аз съм щастлив.

Благодаря на всички, които се намират в тази зала, на всички, които ми изпратиха приветствия и поздравления във връзка с Нобеловата награда.

1965

Руски сайт: <http://noblit.ru/content/view/114/33/>

Биобиблиографски указател на Руската академия на науките, 1901-2002: http://www.rasl.ru/e_editions/Nobelsspeech.pdf

Евентуалната година на превод може да е годината на електронната публикация: брой № 21, юни 2010 г. в „Литературен свят“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.